

NESNE YÖNELİMLİ PROGRAMLAMA 2(Object Oriented Programming 2/OOP)

Öğr. Gör. Celil ÖZTÜRK

Marmara Üniversitesi

Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

İçerik

✓ SOLID

✓ SINGLETON TASARIM KALIBI

✓ FACTORY TASARIM KALIBI

SOLID

- **S** — Single-responsibility principle
- **O** — Open-closed principle
- **L** — Liskov substitution principle
- **I** — Interface segregation principle
- **D** — Dependency Inversion Principle

Tasarım Kalıpları

“Tasarım kalıpları, uzmanların yeni sorunları çözmek için geçmişte çalıştıkları çözümlerin uygulamalarının iyi belgelenmiş halidir.”

Tasarım kalıplarının arkasındaki düşünce, yazılım geliştirilirken sıklıkla karşılaşılan problemler için sunulan genel çözümler için **standartlaşmış** bir yol geliştirmektir.

Tasarım Kalıplarının Avantajları

- Kalıpların standartlaştırılması, tüm geliştiricilerin (profesyoneller, yeni başlayanlar veya uzmanların) kararlarını daha kolay vermesini sağlamaktadır.
- Tasarım kalıpları ortak bir kelime haznesi sağlar. Bu geliştiriciler arasındaki iletişimi daha da kolay hale getirir. Bir tasarımı detaylıca açıklamaktansa, planlarımızı açıklamak için kalıp adını kullanabiliriz.
- Kalıplar birbirleri ile ilişkilendirilebilir, böylece geliştiriciler projelerinde hangi kalıpların birlikte bulunması gerektiğini kolayca anlayabilir.

Tasarım Kalıplarının Avantajları

- Tasarım Kalıpları nesneye yönelik programlama topluluğu aracılığıyla tecrübe paylaşımı için etkili bir yöntem sunmaktadır. Örneğin; C++, Smalltalk, C# ya da Java programlama dillerinde kazanılan bilgiler, Web projelerinde ortaya çıkan uzmanlık gibi öğrenilen bilgiler biriktirebilir ve bunlar diğer geliştiricilerle paylaşılabilir.

Yaratımsal Kalıplar(**Creational Patterns**)

- Yaratımsal kalıplar, yazılım nesnelerinin nasıl yaratılacağı ile ilgilenen tasarım kalıplarıdır.
- Daha önceden belirlenen durumlara bağlı olarak, gerekli nesneleri yaratır.
- Uygulamada nesnelerin oluşturulmasından sorumlu yapılardır.
- Bu kalıplar nesneye yönelik programların en yaygın görevlerinden biri olan yazılım sistemindeki nesnelerin yaratılması hakkında yol göstermektedir.

Tasarım Kalıpları

Creational Patterns(Yaratımsal Kalıplar)

- Singleton Pattern
- Factory Pattern
- Abstract Factory Pattern
- Builder Pattern
- Prototype Pattern

Singleton Tasarım Kalıbı

- Singleton(Tek Nesne...) bir sınıfın tek bir örneğini oluşturmak için kullanılır.
- Singleton tasarım kalıbında nesnenin uygulama kapanana kadar bir kez üretilmesini ve tek bir instance'ın olmasını kontrol altında tutar.
- Yaratılan nesne, **sınıf dışından da erişilebilir durumdadır(global)**.
- Yaratılan nesne **her yerden erişilebilir** olmalı fakat **sadece bir kez yaratılmalıdır**.
- Bu sınıfın bir anda sadece bir örneğinin olması istenildiği zamanlarda kullanılır.
- Singleton'a erişimde new ile nesne oluşturulamaz, sınıf ve instance metot kullanılır..

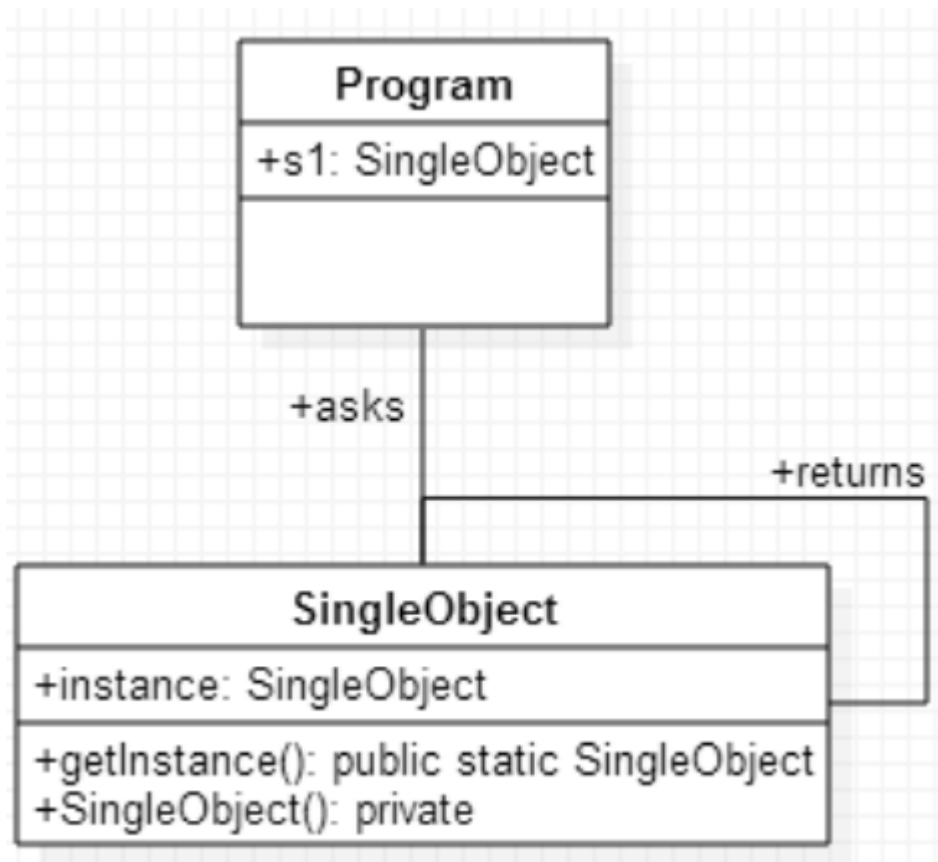
Singleton Tasarım Kalıbı

- Ana uygulamada **global bir nesne yaratılmalı** ve sonrasında bu nesnenin referansının ihtiyaç olduğunda **geçirilmesinin sağlanmasıdır**.
- Diğer bir yöntem ise static değişken kullanmaktır, uygulama bir sınıfın içerisinde birkaç static nesneye sahip olmakta ve onlara direkt olarak ulaşmaktadır.
- Singleton yapısı sayesinde static bir örnek(instance) oluşturulur ve sonraki isteklerde aynı örnek gönderilir.

Singleton Tasarım Kalıbı

- Singleton deseni uygulanacak olan sınıfın constructor metodu **private** olarak tanımlanır.(Nesne yaratmayı kontrol etmek amacıyla...)
- Yukarıdaki aşama bir soruna neden olur: Bir instance yaratılması imkansız olur, bundan dolayı erişimci metot bir **static** metot tarafından sağlanmaktadır.(getInstance())
- Yukarıdaki metot önceden yaratılmadıysa, **yeni tek bir instance yaratır** ve singleton'un referansını, bu nesneyi çağıran metot döndürür.
- Singleton'un referansı – gelecek istekler için - sınıfında tanımlanan static bir property'de saklanır.

Singleton Tasarım Kalıbı

Singleton Tasarım Kalıbı

SingleObject.java

```
public class SingleObject {
    private static SingleObject instance;

    //Kurucu metodu private olarak tanımlanır.
    private SingleObject()
    {}

    public static SingleObject getInstance()
    {
        //Lazy loading
        if (instance == null) {
            instance = new SingleObject();
            System.out.println("Yeni instance yaratıldı!");
        }
        else
            System.out.println("Önceden yaratılmış olan instance geri döndürüldü!");

        return instance;
    }
}
```

Main.java

```
public class Program {
    public static void main(String[] args) {

        SingleObject s1 = SingleObject.getInstance();
        SingleObject s2 = SingleObject.getInstance();
        SingleObject s3 = SingleObject.getInstance();

    }
}
```

Singleton Tasarım Kalıbı

SingleSinif.java

```
public class SingletonSinif {  
    private static SingletonSinif _instance;  
  
    private SingletonSinif() {  
  
    }  
    public static SingletonSinif getInstance()  
    {  
        if(_instance==null)  
        {  
            _instance = new SingletonSinif();  
        }  
  
        return _instance;  
    }  
}
```

Main.java

```
public class Singleton {  
  
    /**  
     * @param args the command line arguments  
     */  
    public static void main(String[] args) {  
  
        SingletonSinif singleton1= SingletonSinif.getInstance();  
        System.out.println(singleton1);  
  
        SingletonSinif singleton2= SingletonSinif.getInstance();  
        System.out.println(singleton2);  
    }  
}
```

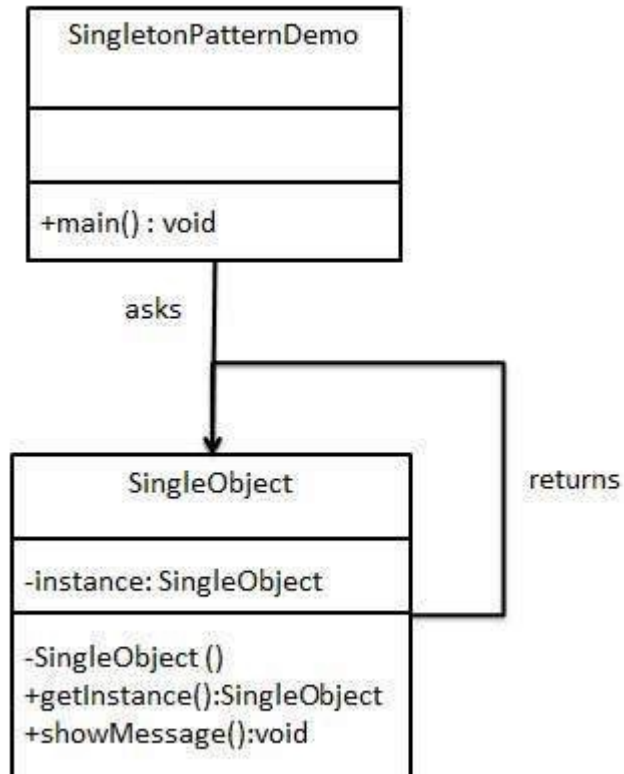
Ekran çıktısı

Output - Singleton (run) ×

```
run:  
singleton.SingletonSinif@1db9742  
singleton.SingletonSinif@1db9742  
BUILD SUCCESSFUL (total time: 0 seconds)
```

Singleton Tasarım Kalıbı


```
public class Singleton {

    //create an object of Singleton
    private static Singleton instance = new Singleton();

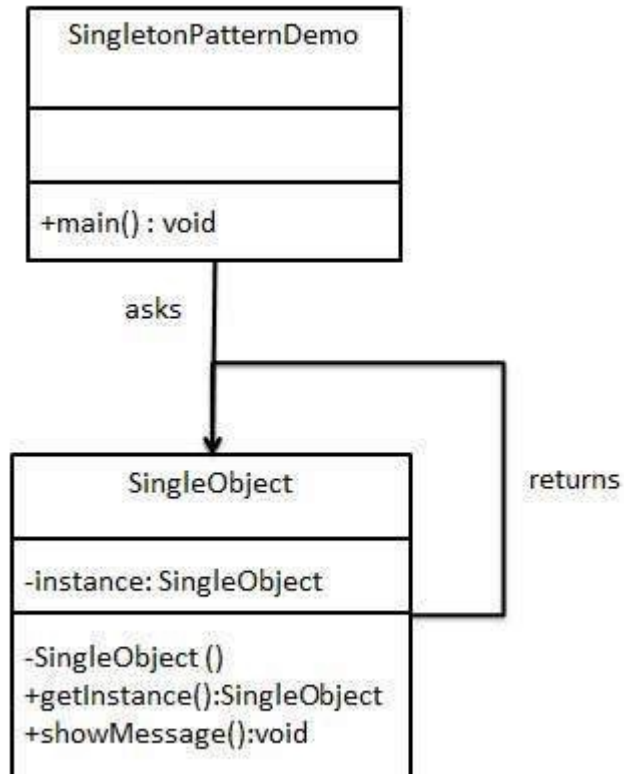
    //make the constructor private so that this class cannot be
    //instantiated
    private Singleton(){}

    //Get the only object available
    public static Singleton getInstance(){
        return instance;
    }

    public void showMessage(){
        System.out.println("Hello World!");
    }

}
```

Singleton Tasarım Kalıbı


```
public class App {
    public static void main(String[] args) {

        //illegal construct
        //Compile Time Error: The constructor Singleton() is not visible
        //Singleton object = new Singleton();

        //Get the only object available
        Singleton object = Singleton.getInstance();

        //show the message
        object.showMessage();

    }
}
```


Singleton Artıları ve Eksileri

- Singleton kendi kendinin instance'ını yaratabilen tek sınıftır.
- Sağlanan static metodu kullanmadan yeni bir singleton yaratılamaz böylece yaratılan nesne programın çalışma süresince o sınıfın tek nesnesi olur.
- Singleton'a ihtiyaç duyan nesnelerin tümüne aynı singleton'un referansını geçirilmesi gerekmez; çünkü o sınıfa her erişildiğinde aynı singleton nesnesinin referansını geri döndürür.
- Fakat, Singleton tasarım kalıbı implementasyona bağlı olarak, threading sorunları çıkarabilir. Bir multi threading uygulamada singleton'un başlatılma şekline dikkat edilmelidir.

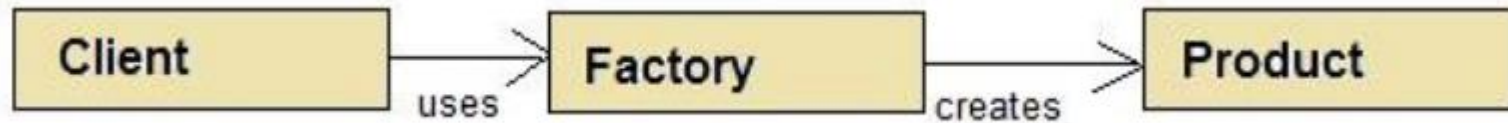
Factory(Fabrika) Tasarım Kalıbı(Factory Method)

- Yapısal olarak birbirine benzeyen sınıflara aynı arayüzü uygular. Sonrasında bu sınıfların yaratılma sorumluluğunu bir metoda veya sınıfa verir.
- Temel amaç, oluşturmak istediğimiz sınıfın kendisinden bir örnek(instance) istemek yerine(yeni bir new işlemi), ortak bir instance üzerinden istenen nesnenin üretilmesini sağlamaktır.

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

- Bir fabrikada benzer ürünlerin üretilmesini düşünün. Bizim bazı ürünlerin üretiminde bilgi sahibi olmamamız ancak onları kullanmamız gibi bir durum söz konusudur.
- Nesnelerin nasıl yaratılacağını kalıtım yoluyla alt sınıflara bırakıp, nesne yaratımı için tek ara yüz kullanarak ara yüzle nesne yaratım işlevlerini temelde birbirinden ayırmaya yarayan **yaratımsal tasarım kalıbıdır**.
- Bazı nesneler doğrudan kullanıcısı tarafından yaratılabilmektedir. Bunun anlamı, sınıfın başlangıç fonksiyonunu (new operatörü) kullanarak nesnenin yaratılmasıdır.
- Bazı nesnelerin (Product) kullanıcı(Client) olarak erişebileceğimiz başlangıç fonksiyonları bulunmamaktadır.

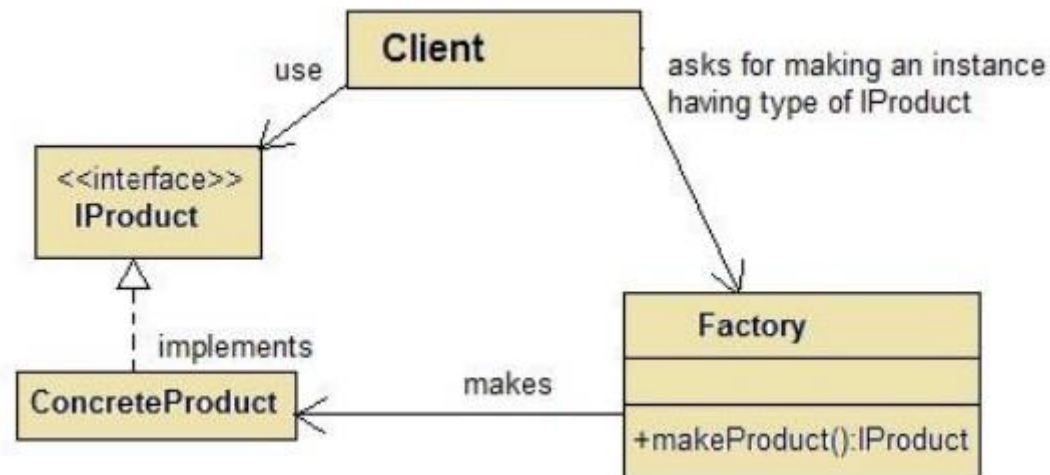
Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

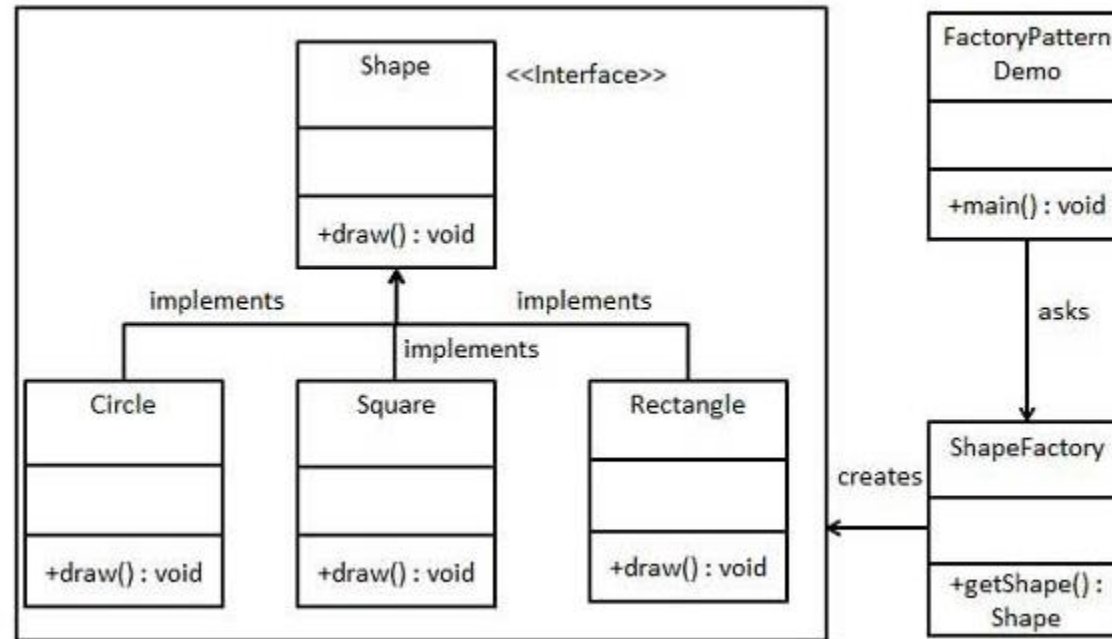
- Client olan nesne Factory nesnesini kullanarak ihtiyacı olan Product nesnesini elde eder.
- İstenen tipte yeni nesne oluşturma sürecinin **Factory** sınıfına aktarılması ile birlikte **nesne üretme ve initialize etme süreci client'tan soyutlanmış olur.**
- Bu sayede client; uygulama içerisinde tamamen kendi rolüne odaklanmış olur, çünkü yeni nesnenin nasıl oluşturulacağına dair detaylardan soyutlanmış olur, bunları bilmek zorunda değildir.

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

- İstenen tipte nesne oluşturma sürecini Client'ın bu konuda detay bilgi sahibi olmadan gerçekleştirilmesini sağlar.
- Yeni oluşturulan nesneye bir interface ile referans edilerek ulaşılmasını sağlar.

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

```
public interface Shape {  
    void draw();  
}
```

```
public class Square implements Shape {  
  
    @Override  
    public void draw() {  
        System.out.println("Inside Square::draw() method.");  
    }  
}
```

```
public class Rectangle implements Shape {  
  
    @Override  
    public void draw() {  
        System.out.println("Inside Rectangle::draw() method.");  
    }  
}
```

```
public class Circle implements Shape {  
  
    @Override  
    public void draw() {  
        System.out.println("Inside Circle::draw() method.");  
    }  
}
```

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

```
public class ShapeFactory {  
  
    public Shape getShape(String shapeType){  
        if(shapeType == null){  
            return null;  
        }  
        if(shapeType.equalsIgnoreCase("CIRCLE")){  
            return new Circle();  
        } else if(shapeType.equalsIgnoreCase("RECTANGLE")){  
            return new Rectangle();  
        } else if(shapeType.equalsIgnoreCase("SQUARE")){  
            return new Square();  
        }  
        return null;  
    }  
}
```


Sınıfların nesnesini oluşturmak için kullanılan
Factory Sınıfı

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

```
public class FactoryPatternDemo {  
    public static void main(String[] args) {  
        ShapeFactory shapeFactory = new ShapeFactory();  
  
        Shape shape1 = shapeFactory.getShape("CIRCLE");  
        shape1.draw();  
  
        Shape shape2 = shapeFactory.getShape("RECTANGLE");  
        shape2.draw();  
  
        Shape shape3 = shapeFactory.getShape("SQUARE");  
        shape3.draw();  
    }  
}
```

****Client tarafından nesnenin oluşturulması için,
Factory sınıfının kullanımı**

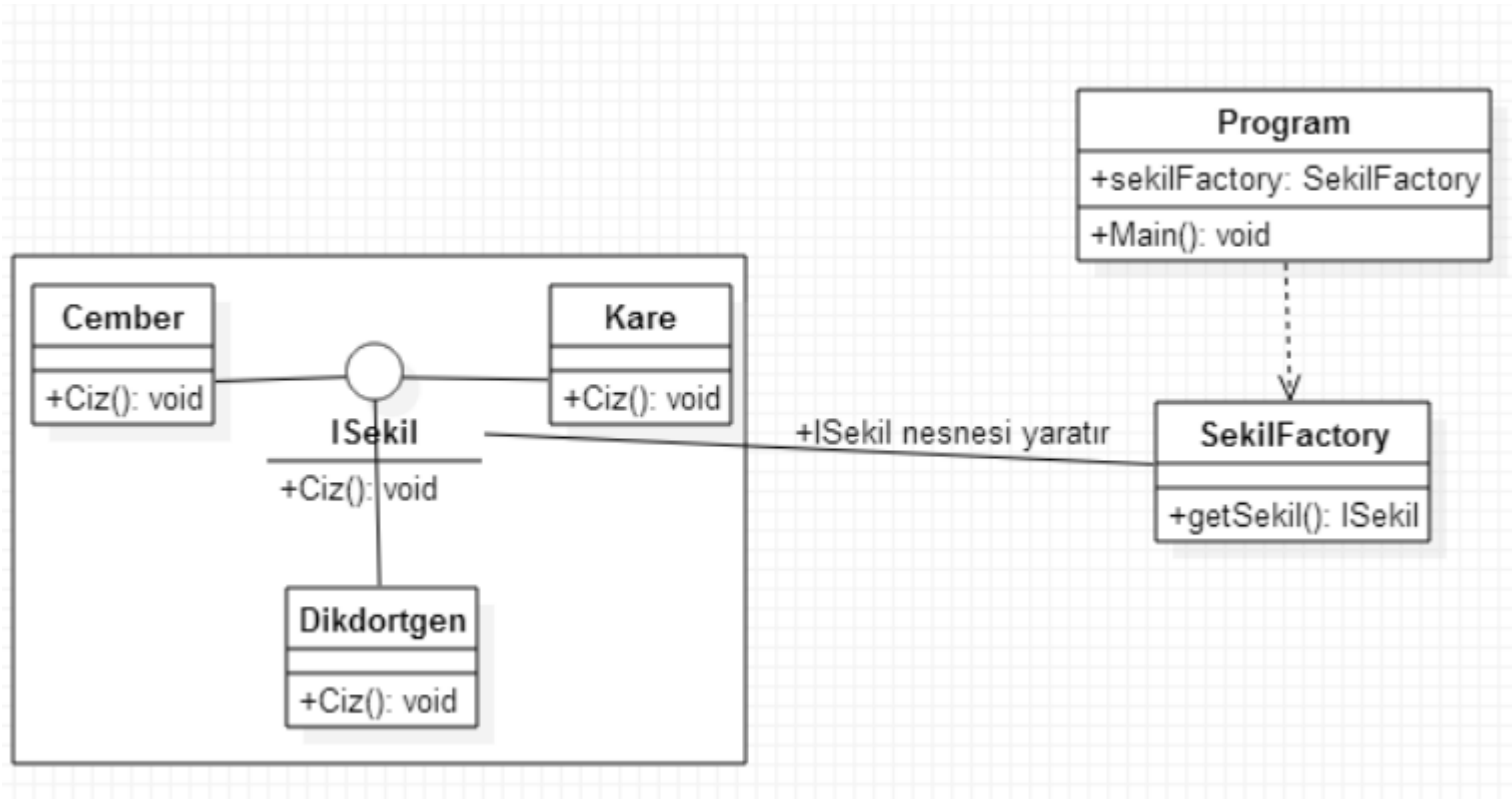
```
Inside Circle::draw() method.  
Inside Rectangle::draw() method.  
Inside Square::draw() method.
```

- Tek arayüze bağlı 3 adet sınıf oluşturuldu.
- Bu sınıflardan nesne oluşturma işlemi bir factory sınıfına görev olarak verildi.
- Bu factory sınıfı da bir istemci tarafından çalıştırıldı.

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

- ISekil arayüzünü ve bu arayüzü implemente eden somut sınıfları (Kare, Cember, Dikdortgen) yaratınız.
- Sonrasında factory sınıfı olan SekilFactory sınıfını yaratınız.
- Program sınıfında SekilFactory sınıfından bir Sekil nesnesi elde edebilecek şekilde SekilFactory sınıfını tanımlayınız.
- Program sınıfında gereken nesnenin tipini (Cember, Kare, Dikdortgen) bilgi olarak geçebilecektir.

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

***ISekil arayüzünü **implemente** eden somut sınıfları yaratırız.

ISekil.java

```
public interface ISekil
{
    void Ciz();
}
```

Kare.java

```
public class Kare implements ISekil
{
    @Override
    public void Ciz()
    {
        System.out.println("Kare::Ciz() metodu çalıştı!");
    }
}
```

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

ISekil arayüzünü **implemente** eden somut sınıfları yaratırız.

Cember.java

```
public class Cember implements ISekil
{
    @Override
    public void Ciz()
    {
        System.out.println("Cember::Ciz() metodu çalıştı!");
    }
}
```

Dikdortgen.java

```
public class Dikdortgen implements ISekil
{
    @Override
    public void Ciz()
    {
        System.out.println("Dikdortgen::Ciz() metodu çalıştı!");
    }
}
```

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

- Geçirilen bilgiye göre ISekil arayüzünü implemente eden sınıfların nesnelerini yaratan **SekilFactory** sınıfını ve **getSekil(ESekilTur sekilTur)** metotunu oluşturunuz.

ESekilTur.java

```
public enum ESekilTur
{
    cember,
    dikdortgen,
    kare;
}
```

SekilFactory.java

```
public class SekilFactory
{
    public ISekil getSekil(ESekilTur sekilTipi)
    {
        switch (sekilTipi) {
            case cember:
                return new Cember();
            case kare:
                return new Kare();
            case dikdortgen:
                return new Dikdortgen();
            default:
                return null;
        }
    }
}
```

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

- Şeklin tipi gibi bir bilgiyi geçirerek somut sınıflardan nesne elde etmek için **SekilFactory** sınıfını kullanırız.

```
public class Program {  
  
    public static void main(String[] args) {  
        SekilFactory sekilFactory = new SekilFactory();  
  
        ISekil sekil1 = sekilFactory.getSekil(ESekilTur.cember);  
        sekil1.Ciz();  
  
        ISekil sekil2 = sekilFactory.getSekil(ESekilTur.kare);  
        sekil2.Ciz();  
  
        ISekil sekil3 = sekilFactory.getSekil(ESekilTur.dikdortgen);  
        sekil3.Ciz();  
    }  
}
```

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika) / Örnek 2

```
public interface Computer
{
    void name(); void
    since(int year);
}
```

```
public class Asus implements Computer {

    @Override
    public void name() {
        System.out.println("Bilgisayarın Markası Asus");
    }

    @Override
    public void since(int year) {
        System.out.println(year + " senesinde alınmış.");
    }
}
```


Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika) / Örnek 2

```
public class Mac implements Computer
{

    @Override
    public void name()
    {
        System.out.println("Bilgisayarın Markası Mac");
    }

    @Override
    public void since(int year)
    {
        System.out.println(year + " senesinde alınmış.");
    }

}
```

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika) / Örnek 2

```
public class ComputerFactory
{
    public static Computer createComputer(Class aClass)
    throws IllegalAccessException, InstantiationException
    {
        return (Computer) aClass.newInstance();
    }
}
```

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika) / Örnek 2

```
public class Main {  
  
    public static void main(String[] args) {  
  
        try {  
            Asus asus = (Asus) ComputerFactory.createComputer(Asus.class);  
            asus.since(1234);  
            asus.name();  
  
            Mac mac = (Mac) ComputerFactory.createComputer(Mac.class);  
            mac.name();  
  
        } catch (Exception e) {  
            e.printStackTrace();  
        }  
  
    }  
}
```

Factory Tasarım Kalıbı(Fabrika)

**Factory tasarım kalıbında, istemciye normal oluşturma mantığına maruz bırakmadan nesne oluşturulmasına olanak sağlanır ve yeni yaratılan nesneye ortak bir arayüz kullanarak erişilebilir.

Kaynaklar

- Java ve Java Teknolojileri, *Tevfik KIZILÖREN* – Kodlab Yayınları
- Yazılım Mühendisliği CBU-Dr. Öğr. Üyesi Deniz Kılınç Yazılım Mimarisi ve Tasarımı Ders Notları
- [Yazılım Kalitesi ve Kötü Tasarım Belirtileri | by Ramazan Ümit Bülbül | Medium](#)
- <https://medium.com/gokhanyavas/creational-patterns-yarat%C4%B1msal-desenler-d4ccd26da0a>
- <http://cagataykiziltan.net/tr/tasarim-kaliplari-design-patterns/1-creational-tasarim-kaliplari/singleton-pattern/>
- <https://github.com/gokhanyavas/Design-Pattern/blob/master/Singleton/src/App.java>
- [https://bidb.itu.edu.tr/sevir-defteri/blog/2013/09/08/fabrika-tasar%C4%B1m-kal%C4%B1b%C4%B1-\(factory-design-pattern\)](https://bidb.itu.edu.tr/sevir-defteri/blog/2013/09/08/fabrika-tasar%C4%B1m-kal%C4%B1b%C4%B1-(factory-design-pattern))
- <https://medium.com/bili%C5%9Fim-hareketi/factory-fabrika-pattern-c14baca707be>
- <https://yasinmemic.medium.com/factory-design-pattern-4c12afa1c760>